

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора психологічних наук, професора, завідувача кафедри психосоматики та психології здоров'я факультету психології УДУ ім. Михайла Драгоманова Мозгової Галини Петрівни на дисертаційне дослідження Музичук Галини Олегівни на тему: **«Психологічне благополуччя пацієнтів нейрофункціональної хірургії»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – «Психологія»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Перебувати в гармонії з собою, відчувати психологічне благополуччя – мабуть, це найважливіше і найважче завдання сучасної людини.

У сучасних реаліях тільки перебуваючи у стані психологічного здоров'я та психологічного благополуччя, людина може бути повноцінною, безпечною та корисною членом суспільства, виховувати нове покоління у стані такого ж психологічного здоров'я та психологічного благополуччя. Важливо відзначити, що ситуація хвороби та операції - це лише частина буття людини та дослідження, що поглиблено вивчають її, найчастіше не беруть до уваги саму людину і структуру її життя в цілому.

Актуальність проблеми зумовлена тим, що хвороба відбивається в контексті самосприйняття, саморефлексії, життєвого досвіду людини та в її внутрішньому критичному опрацюванні, тим самим впливаючи на суб'єктивне переживання свого психологічного благополуччя. Поняття психологічного благополуччя - центральний конструкт дослідження дисертантки.

Дисертаційне дослідження Музичук Галини Олегівни присвячено комплексному теоретико-емпіричному вивченню психологічного благополуччя пацієнтів нейрофункціональної хірургії.

У дослідженні розглянуто емоційний стан, рівень стресу, депресії та тривоги пацієнок, а також їхній вплив на загальне психологічне благополуччя. Особливу увагу приділено таким чинникам, як соціальна підтримка, адаптація до хвороби, застосування копінгових стратегій та вплив

фінансових можливостей на доступ до лікування і якість життя. Зокрема, проаналізовано взаємозв'язки між емоційними, соціальними та фізичними аспектами благополуччя та їх динаміка на різних етапах лікувального процесу.

У *вступі* дисертації висвітлено актуальність і значущість дослідження психологічного благополуччя взагалі і зокрема, пацієнтів нейрофункціональної хірургії. Описано сучасний стан вивчення проблеми з акцентом на недостатню кількість комплексних досліджень, які враховують емоційні, соціальні та фізичні аспекти благополуччя.

Матеріал викладено послідовно та логічно. Визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Чітко та прозоро висвітлено основні етапи, методи та методики дослідження.

Дисертаційне дослідження написано українською мовою, науковим стилем мовлення; має чітку структуру, складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У *першому розділі* «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ПАЦІЄНТІВ НЕЙРОФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ» авторкою проведено ґрунтовний аналіз концепцій психологічного благополуччя, проведено ґрунтовний теоретико емпіричний аналіз факторів, які впливають на рівень психологічного благополуччя пацієнтів нейрофункціональної хірургії.

Дослідження дозволяє принципово змінити погляд на проблему хвороби та хворого, оскільки як соціально-психологічна категорія вона знаходиться у полі інтересу медицини та охорони здоров'я, соціології, економіки; на неї впливають соціальні, економічні, психологічні та фізіологічні фактори.

Дослідження Музичук Галини Олегівни доводить, що психологічне благополуччя та якості життя пацієнтів нейрофункціональної хірургії, є надзвичайно важливим етапом у всебічній оцінці результатів лікування. Ці стани значною мірою впливають не лише на фізичне здоров'я, але й на емоційний стан, когнітивне функціонування, міжособистісні стосунки та соціальну інтеграцію хворих.

Саме, комплексний підхід, що поєднує нейрохірургічне лікування з психосоціальною підтримкою, дає змогу досягти більш стійкого ефекту та підвищити якість життя пацієнтів у довгостроковій перспективі.

Авторка доводить, що систематичне дослідження цих аспектів сприяє вдосконаленню клінічних протоколів, формуванню мультидисциплінарних команд та персоналізованого підходу до кожного пацієнта.

Отже, створення теоретичної моделі психологічного благополуччя, визначення показника психологічного благополуччя як критерія комплексної оцінки здоров'я пацієнтів, виявлення комплексу психодіагностичних методик, які є найбільш ефективними при обстеженні хворих даної нозології, виявлення сукупності і взаємодії факторів, здатних впливати на психічний стан пацієнтів і відчуття психологічного благополуччя дозволять створити індивідуалізовані програми психологічної підтримки на всіх етапах лікування пацієнтів.

У другому розділі «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ПАЦІЄНТІВ НЕЙРОФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ» висвітлено ключові аспекти організації та методології емпіричного дослідження. Детально охарактеризовано вибірку та організацію проведення дослідження.

Доведено, що при комплексному дослідженні пацієнтів нейрофункціональної хірургії особливу увагу слід приділяти проведенню психологічної діагностики, яка є невід'ємною частиною як доопераційного, так і післяопераційного супроводу пацієнтів.

Така діагностика дозволяє не лише виявити наявні психоемоційні порушення – депресивні та тривожні стани, когнітивний дефіцит, знижену мотивацію чи труднощі в соціальній адаптації – але й прогнозувати можливі ускладнення психічного характеру після втручання.

Розроблено психодіагностичний комплекс методик, адаптований до специфіки пацієнтів нейрофункціональної хірургії. Комплекс охоплює ключові аспекти психологічного благополуччя, зокрема рівень тривожності, депресивності, життєзадоволеності, суб'єктивного самопочуття та

когнітивного функціонування.

Встановлено ключові фактори, що пов'язані із загальним рівнем психологічного благополуччя хворих нейрофункціональної хірургії.

У *третьому розділі «АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ПАЦІЄНТІВ НЕЙРОФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ»* представлено результати проведеного емпіричного дослідження. Розглянуто ключові фактори, що впливають на психологічне благополуччя хворих нейрофункціональної хірургії, з використанням статистичних методів.

Отримані результати підтверджують, що нейрокогнітивний профіль хвороби Паркінсона більш уражений, особливо в аспектах мовлення, логіки, критичного мислення, темпу переробки інформації та пам'яті. Натомість, когнітивне функціонування хворих на епілепсією зберігається на відносно кращому рівні, хоча теж демонструє деякі порушення.

Результати регресійний та кластерного аналізів показали, які саме фактори (когнітивні чи психологічні) впливають на рівень психологічного благополуччя в усій вибірці загалом, без врахування того, що пацієнти суттєво відрізняються між собою, і одні й ті самі фактори можуть діяти по-різному в різних групах. Результати регресійний та кластерного аналізів показали, які саме фактори (когнітивні чи психологічні) впливають на рівень психологічного благополуччя в усій вибірці загалом, без врахування того, що пацієнти суттєво відрізняються між собою, і одні й ті самі фактори можуть діяти по-різному в різних групах.

Кластерний аналіз дозволив побачити та виділити різні типи пацієнтів з різним поєднанням емоційного стану, самореалізації, когнітивних функцій та якості життя. Це дозволило зрозуміти, у кого і за яких умов певні фактори мають більше значення, а також – сформулювати більш точні рекомендації.

Впровадження моделі мультидисциплінарної допомоги, яка об'єднує невролога, клінічного психолога, психотерапевта, фізіотерапевта, ерготерапевта, соціального працівника, за необхідності – психіатра та

логопеда, вимагає впровадження нових підходів в роботі з пацієнтами нейрофункціональної хірургії.

Висновки дисертаційної роботи є чітко сформульованими, акумулюють зміст трьох розділів роботи відповідно до поставленої мети та завдань, визначають перспективи подальших наукових досліджень.

Достовірність наукових висновків і рекомендацій підтверджена впровадженням результатів у практичній роботі ТОВ «Психодіагностичний центр», у центрі медико-психологічної реабілітації КЗ КОР «Обласне психіатричне наркологічне медичне об'єднання», відділенні функціональної нейрохірургії Інституту нейрохірургії імені академіка А. П. Ромоданова НАМН України, кафедрі клінічної психології Київського інституту сучасної психології та психотерапії.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що: вперше проведено комплексне вивчення структурних особливостей психологічного благополуччя у хворих функціональної нейрохірургії. Систематизовано ключові фактори, які впливають на рівень психологічного благополуччя хворих нейрофункціональної нейрохірургії; подальшого розвитку набули концептуальні ідеї щодо механізмів взаємодії груп факторів (емоційного стану, адаптації до хвороби, фізичного стану та суб'єктивних ресурсів) з рівнем психологічного благополуччя хворих нейрофункціональної хірургії; розроблено емпіричну модель психологічного благополуччя хворих нейрофункціональної хірургії, яка охоплює наступні аспекти: фізичний, економічний, соціальний, функціональний (розвиток та діяльність), емоційний, духовний та суб'єктивний;

Таким чином, отримані дані дозволяють не лише поглибити розуміння психологічних особливостей пацієнтів нейрофункціональної хірургії, але й обґрунтовують доцільність розробки диференційованих психокорекційних програм, орієнтованих на підвищення рівня психологічного благополуччя в період перед- та післяопераційної адаптації;

Практичне значення дослідження полягає у тому, що емпірично виокремлено ключові фактори, котрі впливають на психологічне благополуччя хворих нейрофункціональної хірургії, що може використовуватись для розробки індивідуалізованих планів психологічної підтримки на всіх етапах лікування. Визначено інструменти для оцінки рівня психологічного благополуччя, що можуть бути використані в клінічній практиці для моніторингу стану хворих і корекції реабілітаційних стратегій відповідно до їхніх потреб.

У цілому результати дисертаційного дослідження викладені чітко і послідовно, що свідчить про досягнення поставленої мети та успішне розв'язання висунутих завдань дослідження. На основі аналізу дисертації можна зробити висновок, що виконана робота є завершеним, самостійним дослідженням, яке характеризується науковою новизною і має теоретичне та практичне значення.

Основні результати дисертаційного дослідження відображені у 7 публікаціях, з яких 3 статті оприлюднено у фахових наукових виданнях, а також презентовано тези 4 доповідей на конференціях.

Кількість, обсяг та зміст друківаних праць відповідають вимогам МОН України до підготовки докторів філософії.

Позитивно оцінюючи зміст і основні результати, науково-теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження, вважаємо за потрібне висловити деякі зауваження та пропозиції:

1. В ході проведеного дослідження було розроблено чотири психологічні профілі хворих нейрофункціональної хірургії. Уточніть, будь ласка, основні психологічні особливості кожного з них?
2. Проведене дослідження розширює уявлення про психологічне благополуччя у контексті важких неврологічних захворювань, пропонуючи нові підходи до вивчення взаємодії емоційних та соціальних факторів у процесі лікування. Які ж основні синергічні ефекти взаємодії цих факторів?

3. У рамках емпіричного дослідження проведено комплексну оцінку психологічного благополуччя пацієнтів нейрофункціональної хірургії, які проходили лікування та оперативне втручання. Чи передбачено супровід пацієнтів на етапі реабілітації для вивчення динаміки показників психологічного благополуччя?

Утім, зазначені зауваження й побажання принципово не знижують якості дисертаційного дослідження, мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації

Загальний висновок: Дисертаційна робота Музичук Галини Олегівни на тему «Психологічне благополуччя пацієнтів нейрофункціональної хірургії» є самостійним, завершеним науковим дослідженням.

Актуальність обраної теми дослідження, обґрунтованість наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації, їх вірогідність, достовірність та наукова новизна, повнота викладу дисертації в опублікованих працях підтверджують, що авторка виконала роботу на належному методологічному, науково-теоретичному, методичному та практичному рівнях.

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість та вірогідність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків дисертаційної роботи можемо стверджувати що робота Музичук Галини Олегівни «Психологічне благополуччя пацієнтів нейрофункціональної хірургії» написана на високому науково-теоретичному рівні, відповідає галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія та вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року №40 «Про затвердження вимог оформлення дисертацій» (зі змінами), «Порядку присудження доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44; зі змінами від 21.03.2022 року), а її

авторка, Музичук Галини Олегівни, безумовно, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Офіційний опонент:

Доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри психосоматики
та психології здоров'я
факультету психології
УДУ ім. Михайла Драгоманова

Галина Мозгова

